

**Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрлігі Бәрімбек
Бейсенов атындағы Қарағанды академиясы**

Әскери және тактика-арнайы даярлық кафедрасы

**ОК1111 «Өмір қауіпсіздігі»
пәнді оқыту бойынша әдістемелік нұсқаулар**

**«6В12301-Құқық қорғау қызметі» – білім беру бағдарламасы
бойынша білім алушыларға арналған**

Қарағанды, 2020

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА

Курсанттардың «Өмір қауіпсіздігі» пәнін оқуы ішкі істер органдары үшін білікті қызметкерлерді даярлаудың қажетті шарты болып табылады. Қазақстан Республикасының ішкі істер органдары негізгі міндеттерді орындаумен қатар өзге құқық қорғау органдарымен бірлесіп төтенше жағдайлар мен оқиғалардың туындауы нәтижесінде жедел жағдайдың күрделенуі кезінде туындайтын ерекше міндеттерді орындау алғашқы көмек көрсетуге қатысады.

«Өмір қауіпсіздігі» оқу пәнінің мақсатымен міндеттері:

Бұл пәнді зерделеу мақсаты ІІО қызметкерлерінің кәсіби даярлығының негізгі бөлігі болып, курсанттарға жеке қауіпсіздікті қамтамасыздандыруға, төтенше жағдайларда болжамдау және дұрыс шешім қабылдауға, апат пен қылмыс жасау нәтижесінде зақымданғандарға дәрігерге дейінгі көмек көрсетуге бағытталған.

Қазақстан Республикасы ІІМ ЖОО курсанттарының жоспарлау ережесінің алдындағы қойған міндеті төтенше жағдай кезінде қорғану түрлерімен оқыту, құтқару және басқа кейінге қалдырылмайтын жұмыстарды ұйымдастыру және атқару негізінде, Қазақстан Республикасының АҚ жұмысы және ұйымдастырылуы, жарақаттардың зақымдарының негізгі түрлерін оқыту, танстыру алдын-ала дәрігерлік көмек көрсетуді ұйымдастырудың қағидаларын үйрету.

«Өмір қауіпсіздігі» курсанттардың санасын жауапкершілікпен қарауды, және жеке қауіпсіздігін қамтамасыздандырудың негізгі тәсілдерін қалыптастыру;

- төтенше жағдай пайда болған жерде жағдайды бағалауды;
- негізгі физиологиялық көрсеткіштерді бағалауды;

Курсанттар аталған пәнді оқу нәтижесінде білуі қажет:

білу:

- өмір сүру аясында адамның өмір қауіпсіздігінің теориялық негіздерін;
- өмір қауіпсіздігінің құқықтық және нормативтік-техникалық негіздерін;
- адамға жарақаттау, зақымдау және зиянды факторларының анатомия-физиологиялық салдарын;
- ТЖ-да шаруашылық объектілерінің қызмет атқару тұрақтылығының әдістері мен жолдарын;
- ТЖ-ды болжау әдістерін және олардың салдарын жою;
- заманауи талқандау құралдарының зақымдау факторларын;
- радиациялық және химиялық барлау құралдарын және дизометриялық бақылауды;
- ТЖ кезінде заманауи талқандау құралдарынан жеке және ұжымдық қорғану құралдары мен тәсілдері;

істей білу:

- төтенше жағдай пайда болған жерде жағдайды бағалауды;
- негізгі физиологиялық көрсеткіштерді бағалауды;

- сыртқы белгілер бойынша зақымданғанның хал-ахуалын анықтай отырып, алдын-ала дәрігерлік көмектің ең тиімді тәсілдерін таңдап оларды іске асыруды;

тәжірибелік дағды алу:

-ТЖ салдарын жою кезінде құтқару және басқа да кейінге қалдырылмайтын жұмыстарды жүргізуге қатысуға;

-радиациялық және химиялық барлау және дизометриялық бақылау құрылғыларын жұмысқа дайындау және олармен жұмыс жүргізуге;

-зақымданушының сырт келбетінен оның жағдайын анықтауға, кейінге қалдырылмайтын көмек көрсету және оны орындауға құралдардың неғұрлым тиімді тәсілдерін таңдай білуге.

тәрбиелік міндеттері:

«Өзінді-өзің құтқарсаң, қасындағы мың адамның өмірін сақтайсың»- делінген ертеде. Қазіргі уақытта адам үнемі қауіп-қатер үстінде, сондықтан теориялық алынған білім әр-түрлі қауіп-қатер кезінде төтенше жағдайларда, іс –жүзінде қолданылуы тиіс.

Түлекті дайындауда өмір қауіпсіздігі негіздерінің алатын орны.

Өмір қауіпсіздігінің мақсаты, мазмұны мен міндеттері. Өмір қауіпсіздігінің анықтамалық ұғымдары мен интегральді көрсеткіштері. Пәннің рөлі. Мемлекеттегі негізгі қауіпті объектілер. Субъектілердің қауіпсіздігі. Табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайларда халықты, қоршаған ортаны және шаруашылық объектілерді қорғаудың негізгі қағидалары. Қазақстан Республикасында төтенше жағдайдың алдын алу мен әрекет етудің мемлекеттік жүйесі. Төтенше жағдайлардың алдын алу мен олардың салдарын жою кезінде қоғамдық қарым-қатынасты реттейтін Қазақстан Республикасының заңдары.

Оқу пәнін оқу нәтижесінде курсант білуі керек:

- Адамның мекендеу ортасының жағымсыз факторлары, олардың әсер ету салдары, оларды сәйкестендіру және адамдарды қорғауды қамтамасыз ету принциптері, нысандардың жұмыс істеуінің тұрақтылығын арттыруды зерттеу әдістері, ТЖ болжау және апаттардың,табиғи апаттардың салдарын жоюға әзірлігін анықтайтын модельдерді әзірлеу туралы түсінігі болуы қажет;

- ҚР негізгі заңдарын және тіршілік әрекетінің қауіпсіздігі және қоршаған ортаны қорғау облысындағы нормативтік заңдарды; зиянды және зақымдаушы факторлардың адам үшін анатомия-физиологиялық салдарын, қорғау тәсілдерін; ТЖ дағы шаруашылық нысандарының жұмыс істеу тұрақтылығын арттыру жолдары мен тәсілдерін; төтенше жағдайларды болжау және олардың салдарын жою әдістерін білу керек;

- Қауіпсіздік пен экологиялықты арттыру бойынша шараларды әзірлеу, құтқару және басқа да шұғыл жұмыстарға қатысуды жасай білулері керек;

- Қауіпсіздік облысында, әлеуметтік-гуманитарлық, жаратылыстану,

жалпы кәсіптік және арнайы ғылымдар, ойлау мәдениеті және өзінің кәсіптік қызметінің нәтижелерін баяндау облысында білім мен ілімді тиімді пайдалану дағдылары болуы керек;

- Заңды және нормативтік – құқықтық база, тіршілік әрекетінің қауіпсіздігі және қоршаған ортаны қорғау облысында техникалық және жобалық құжаттаманы құрастыру мәселелерінде құзыретті болу керек.
- өмір сүру ортасында адамның тіршілік қауіпсіздігінің теориялық негіздері, тіршілік қауіпсіздігінің құқықтық және нормативті – техникалық негіздері, төтенше жағдайларды бағалау әдістерін және олардың салдарын жою, төтенше жағдайлар кезінде шаруашылық нысандарының тұрақтылығын арттыру жолдары мен әдістерін меңгеру;
- зақымдану ошағының техникалық есептерін жүргізе білу;
- өндірістің техникалық үрдістерін және өндірістік қызметтің экологиялығын және қауіпсіздігін жоғарлату бойынша қажетті шараларды түсіну;
- травмалық, зиянды және зақымдаушы факторлардың адамға анатомия – физиологиялық салдары туралы түсіне білу, травматологиялық зақымдану, аса қауіпті инфекциялық аурулар белгілерін ажырата білу және алғашқы медициналық көмек көрсете білу керек.

«Өмір қауіпсіздігі» пәні басқа заң және арнайы пәндермен тығыз байланысты. Өмір қауіпсіздігі сабағынан алынған білімдерін келесі сабақтарда оқып білуді қолдануы мүмкін: «Криминалистика», «Арнайы тактика», «Жедел-ізвестіру қызметі», «ІІО әкімшілік қызметі» және т. б. сияқты оқу пәндерінің сабақтарында алған білімдері, іскерліктері мен дағдылары іске асырылады.

«Өмір қауіпсіздігі» пәнін оқу оның мазмұнын, ерекшелігін, негізгі ұғымдары мен анықтамаларын игеруге негізделген. Қазақстан Республикасы ІІМ ЖОО курсанттарының жоспарлау ережесінің алдындағы қойған міндеті төтенше жағдай кезінде қорғану түрлерімен оқыту, құтқару және басқа кейінге қалдырылмайтын жұмыстарды ұйымдастыру және атқару негізінде, Қазақстан Республикасының ІІМ АҚ және Қазақстан Республикасының АҚ жұмысы және ұйымдастырылуы, жарақаттардың зақымдарының негізгі түрлерін оқыту, танстыру алдынала дәрігерлік көмек көрсетуді ұйымдастырудың қағидаларын үйрету.

Өмір қауіпсіздігі пәні курсанттардың санасын жауапкершілікпен қарауды, және жеке қауіпсіздігін қамтамасыздандырудың негізгі тәсілдерін қалыптастыру болып табылады.

Сабаққа дайындық кезінде курсант тақырыппен, оның сұрақтарымен, сондай-ақ келесі сабақтың жоспарымен танысу үшін тақырып бойынша әдістемелік ұсыныстарды зерделеуі, дәптерге жазуы немесе оқу материалын қабылдау үшін қажетті негізгі

анықтамалар мен негізгі ұғымдарды түсінуі қажет. Өзіндік дайындық сағаттарында сабаққа дайындық кезінде ұсынылған әдебиеттерді зерделеу, конспекті пысықтау, әр сұрақ бойынша жауап жоспарын ойластыру және жазу қажет. Оқу материалын игеруде қиындықтарға тап болған курсанттардың кафедра оқытушыларынан пән бойынша кеңес алу мүмкіндігі бар.

ТАҚЫРЫПТЫҚ ЖОСПАР
Кредиттер саны - 3 (90 сағат)

Р ет №	Тақырыптың атауы	Семинар	Тәжірибелік	КӨӨЖ	КӨЖ
1	Тіршілік қауіпсіздігін қамтамасыз етудегі қазіргі заманғы мемлекеттің рөлі. Тіршілік қауіпсіздігінің ұйымдастырлуымен теориялық негіздері.	1	1	1	3
2	Қазақстан Республикасындағы азаматтық қорғаныстың жүйесі және ұйымдастырылуы.	1	1	1	3
3	Техногенді және табиғи сипаттағы төтенше жағдайлар. Адамның тіршілік ету ортасындағы қауіптер.	1	1	1	3
4	Қатты әсер ететін улы заттардың сипаттамасы. Қатты әсер ететін улы заттардан уланғанда шұғыл көмек көрсету.	2	2	2	4
5	Ядролық, химиялық және бактериологиялық қарулардың сипаттамасы.	2	2	2	6
6	Ұжымдық қорғаныс құралдары	1	1	1	3
7	ТЖ кезінде ұйымдармен аумақтарда АҚ аясында халқты қорғауды ұйымдастыру шаралары.		2(ш)	1	5
8	ТЖ кезіндегі радиациялық және химиялық жағдайды бағалау.	1	1	1	3
9	Адам анатомиясы мен физиологиясының негіздері.	2	2(ш)	2	7
10	Ашық және жабық жаралар, жарақаттар, зақымдану.	1	1	1	3

11	Өткір аурулар мен қайғылы жағдай кезіндегі шұғыл көмек. Реаниматология негіздері.	1	1	1	3
12	Өсімдік және жануарлар текті улармен уланған кездегі шұғыл көмек.	1		1	1
13	Автономиялық өмір сүрушілік жағдайларында адамдардың өзін-өзі аман алып қалуы.	1			1
Барлығы		15	15	15	45

Пәннің қысқаша сипаттамасы

Тақырып №1 Тіршілік қауіпсіздігін қамтамасыз етудегі қазіргі заманғы мемлекеттің рөлі. Тіршілік қауіпсіздігінің ұйымдастырлуыментеориялық негіздері.

- 1.ӨҚН курсының мақсаты,мазмұны және тапсырмалары.
- 2.Төтенше жағдайды алдын алу мен ондағы іс-әрекеттердің Қазақстан Республикасындағы мемлекеттік жүйесі.
- 3.Қазақстан Республикасының ТЖМ оның құрылу мақсаты, құрамы және құрылымдық территориялық органдары.

Тақырып №2 Қазақстан Республикасындағы азаматтық қорғаныстың жүйесі және ұйымдастырылуы.

- 1.Қазақстан Республикасында АҚ-сын ұйымдастырудың негізгі мақсаттары мен қағидалары.
- 2.Қазақстан Республикасының АҚ пен ТЖ қызметтері мен күштері.
- 3.Қазақстан Республикасының АҚ-ың ұйымдастырылуы.

Тақырып №3 Техногенді және табиғи сипаттағы төтенше жағдайлар. Адамның тіршілік ету ортасындағы қауіптер.

- 1.Бейбітшілік және соғыс кезіндегі төтенше жағдайының жалпы сарапталуы мен сипаттамасы.
- 2.Бейбітшілік кезіндегі төтенше жағдайлар: жер сілкінісі ; су тасқыны кезінде; дауылда; сел кезінде; боранда; қар көшкіні кезінде жасалатын іс-әрекеттер.

Тақырып №4 Қатты әсер ететін улы заттардың сипаттамасы. Қатты әсер ететін улы заттардан уланғанда шұғыл көмек көрсету.

- 1.ҚӨЕУЗ-тың түсінігі, түрлері.
- 2.ҚӨЕУЗ-тың қысқаша сипаттамасы.

Тақырып №5 Ядролық, химиялық және бактериологиялық қарулардың сипаттамасы.

- 1.Ядролық қару.
- 2.Ядролық қаруының талқандау факторы.
- 3.Сәуле аурулары.

Тақырып №6 Ұжымдық қорғаныс құралдары.

- 1.Қорғаныс құралдарының жіктелінуі.
- 2.Панахана.

3.Негізгі және қосымша баспана бөлмелері.

4.Радиацияға қарсы жасырыну.

5.Қарапайым жасырыну.

Тақырып №7 Төтенше жағдай кезінде ұйымдармен аумақтарда Азаматтық қорғаныс аясында халқты қорғауды ұйымдастыру шаралары.

1.Тұрғындарды қорғау түрлері және негізгі принциптері.

2.Ыдырату және қоныс аудару.

3.Тыныс алу орандарын қорғау құралдары.Сүзгілеуіш және оқшалау газтұмылдырықтары.

4.Теріні қорғау арнайы құралы(Л-1,ОЗК).

5.Қазақстан Республикасындағы өрт қауіпсіздігінің жүйесі мен негізгі қағидалары.

Тақырып №8 Төтенше жағдай кезінде радиациалық және химиялық жағдайды бағалау.

ДП-5 (ДП-5Б) құралдары және олардың жұмысы мен тағайындалуы.

ВПХР құрылынын құрлысы мен тағайындалуы. ИД-1 дозиметрді тексеру құралдарының құрылуы мен тағайындалуы.

Радиациалық жағдайдағы талқандау ошағын бағалау.

Химиялық жағдайдағы талқандау ошағын бағалау.

Тақырып №9. Адам анатомиясы мен физиологиясының негіздері.

1.Адам анатомиясы мен физиологияның анықтамасы.

2.Тор. Тін. Ағза. Сүйектер. Қаңқа.

3.Мүшелер жүйесі.

Тақырып №10. Ашық және жабық жаралар, жарақаттар, зақымдану.

Жарақат және жара түрлері. Жараның асқынулары.

Асептика. Антисептика. (жарыны өңдеу, таңу түрлері). Жарақаттар, сіңірдің созылуы, буынның шығуы, шұғұл көмек шаралары.

3. Қан ағудың түрлері.

4. Қан ағудың тоқтату тәртібі.

5. Ашық және жабық сынықтар. Шин қою.

Тақырып №11. Өткір аурулар мен қайғылы жағдай кезіндегі шұғыл көмек. Реаниматология негіздері.

1. Термиялық, химиялық (қышқылдар, сілтілер) күйіктер.

2. Үсу.

3. Түтін газынан, алкогольмен улану.

4. Электр жарақаттары, найзағайдың соғуы.

Тақырып №12. Өсімдік және жануарлар текті улармен уланған кездегі шұғыл көмек. 1. Улы саңырауқұлақтармен улану, өсімдік уларымен улану.Тамақтан улану.

2.Жәндіктер мен хайуанаттардың тістеуінен алғашқы көмек (иттен, өрмекшіден, кенеден).

Тақырып №13. Автономиялық өмір сүрушілік жағдайларында адамдардың өзін-өзі аман алып қалуы.

1. Қоршаған орта – қауіптің қайнар көзі ретінде, тірі қалу факторлары және автономиялық өмір сүрушілік жағдайындағы қолайсыз факторлар ықпалының ұзаққа созылуы (қорқыныш, жалғыздық, физикалық ауру, шөл, суық, шаршау).
2. Жарықтың айналасы бойынша бағыт алу.
3. Автономиялық өмір сүрушілік жағдайындағы сумен және азықпен қамтамасыз ету.
4. Далаға қонуды қалай ұйымдастыру қажет.

Пән бойынша емтихан сұрақтары

1. Антропогенездің бастапқы кезеңдерінде (алғашқы қауымдық құрылыс адамы үшін) неше жасты құрады?
2. Адамға негізінен табиғи сипаттағы қауіптерді ата?
3. Қазіргі кезде дамыған елдердегі адамдардың орташа өмір сүру ұзақтығы шамамен?
4. Қазақстанда адамдардың өмір сүру ұзақтығы шамамен?
5. Қазіргі кезде адамдардың қайғылы жағдайлардан қаза болуы?
6. Қайғылы жағдайлардан еңбекке қабілетті, жас адамдар қаза болуда?
7. Қазақстан Республикасының «Азаматтық қорғау туралы» заңы қашан бекітілді?
8. Мемлекет қауіпсіздік саласындағы өз функцияларын қандай органдар арқылы жүзеге асырады?
9. Мемлекеттік негізгі қауіпсіздік объектілері?
10. Қазақстан Республикасы конституциясы қашан қабылданды?
11. «Төтенше жағдай туралы» Қазақстан Республикасының заңы қашан қабылданған?
12. Тіршілік әрекеті қауіпсіздігінің жиынтық көрсеткіші?
13. Мемлекеттік бағдарламаларды әзірлеп, оны кімге бекітуіне ұсынады?
14. Төтенше жағдайларды жою үшін қандай органдардаң резервтік қорынан қаржы бөледі?
15. Қазақстан Республикасы Үкіметінің құрамы?
16. Тіршілік әрекеті деген ол?
17. ҚР АҚ жалпы басқаруын іске асыратын келесі?
18. ҚР Премьер –Министрі келесіні іске асырады?
19. ҚР ІІМ Бәрімбек Бейсенов атындағы Қарағанды Академиясында азаматтық қорғаныстың бастығы келесі?
20. ҚР азаматтық қорғаныс жөніндегі заңнамалығы келесіге негізделеді?
21. ҚР АҚ тікелей басқаруы келесіге артылған?
22. Азаматтық қорғаудың мемлекеттік жүйесінің деңгейін ата?
23. Азаматтық қорғаудың республикалық деңгейде басшылықты?
24. Азаматтық қорғаудың аумақтық деңгейде басшылықты?
25. Азаматтық қорғаудың объектілік деңгейде басшылықты?

26. Азаматтық қорғаудың салалық кіші жүйелер деңгейде басшылықты?
27. АҚ қалыптастырудың негізгі түрлері?
28. ҚР азамат қорғаныс күштері бөлінеді?
29. ҚР АҚ қоғамдық тәртіпті қорғау қызметінің басқарушысы келесі?
30. ҚР жер сілкінісіне ұшырауға мүмкіндігі бар аймақтарында АҚ қалыптасулары келесі есеппен дайындалады?
31. ҚР су тасқындарына, өртке және басқа белгілі қауіптарға ұшырауға мүмкіндігі бар өндіріс облыстары мен аумақтары үшін АҚ қалыптасулары келесі есеппен дайындалады?
- 32. АҚ-ты даярлау және жүргізу шараларының ретін, көлемі мен мерзімін қандай орган анықтайды?**
- 33. АҚ шараларын жүзеге асыру жауапкершілігі кімдерге жүктеледі?**
- 34. Орталық және жергілікті атқарушы органдар, ұйымдар АҚ шараларының атқарылғандығы жөнінде жылына неше рет есеп береді?**
- 35. АҚ құрылымдарының негізгі түрлері?**
- 36. Азаматтық қорғау күштері?**
- 37. Қазақстан Республикасының АҚ мен ІІМ-не негізгі міндеттерден өзге қандай ерекше міндеттерді де атқару жүктеледі?**
- 38. Қазақстан Республикасы ІІМ объектілерін азаматтық қорғаныс бойынша категориялау кімнің келісімімен жүргізіледі?**
- 39. ІІБ қоғамдық тәртіпті сақтау басқармасының (бөлімінің) жұмысын кім қадағалайды?**
40. Азаматтық қорғаныс іс-шараларын жүргізу мен ұйымдастырудағы жауапкершілік жүктеледі?
41. ҚР аумағында ТЖ енгізіледі?
42. ҚР-ның барлық аумағында ТЖ қанша уақытқа енгізіледі?
43. ҚР-ң белгілі аумағына ТЖ қанша уақытқа енгізіледі?
44. Жергілікті жердің комендатын кім тағайындайды?
45. Комендант сағаты бұл?
46. Төтенше бюджеттің қабылдануы қандай орындарға хабарланады?
47. ТЖ режимін қамтамасыз ету жөніндегі мемлекеттік комиссия мен жергілікті жердің комендатурасы туралы ережелерді кім бекітеді?
48. Азаматтық қорғау қызметі?
49. Азаматтық қорғау органдары?
50. ТЖ пайда болу ортасына сәйкес келесілерге бөлінеді?
51. ТЖ таралу масштабына сәйкес келесілерге бөлінеді?
52. ТЖ келесі белгілер бойынша жіктеледі?
53. Сел дегеніміз?
54. Су тасқыны дегеніміз?
55. Жер сілкінісі қандай құбылыс?
56. Қар көшкіні дегеніміз?
57. Қар борандары дегеніміз?

58. Дауыл дегеніміз?
59. ТЖ аймағы?
60. Мемлекеттік өртке қарсы қызмет органдары жүзеге асырады?
61. Мемлекеттік өртке қарсы қызмет органдары?
62. Қазақстан Республикасында өрт қауіпсіздігін қамтамасыз ету жүйесі – бұл?
63. Мемлекеттік өртке қарсы қызмет?
64. Өрт дегеніміз?
65. Интегралды көрсеткіш өмір тіршілік қауіпсіздігі бұл?
66. Мемлекеттің негізгі қауіпсіздік объектілеріне жатады?
67. Жер сілкінісі кезіндегі бөлме ішіндегі қауіпсіз орын?
68. Бөгеннің бұзылуы ТЖ қай түріне жатады?
69. Үйлер мен ғимараттардың кенеттен қирауы ТЖ қай түріне жатады?
70. Боран мен дауыл қандай жылдамдықта зілзала ретінде саналады?
71. Апаттар көлемі бойынша?
72. Апаттар түрі бойынша нешеге бөлінеді?
73. Ведомстволы қатыстығы бойынша төтенше жағдайлар мыналарға бөлінеді?
74. Жер сілкінісі Қазақстанның қай аймақтарында едәуір қауіп тудырады?
75. Жер бетінің шайқалуы ол?
76. Жер сілкінісінің ошағы деп?
77. Қазақстан Республикасында табиғи өрттердің негізгі түрлерін ата?
78. Жану қарқындылығы бойынша ормандағы өрттер қалай бөлінеді?
79. Медведев С.В., Шпонхойер және Крик В. бірігіп 12 балдық халықаралық өлшемді қай жылы жасап ұсынды?
80. Жану сипаты бойынша қандай өрттерге бөлінеді?
81. Ядролық қару, бұл?
82. Жарық жағы жер үстіне тимейтін ядролық жарылыс дегеніміз?
83. Жарық жағы жер үстіне тиетін ядролық жарылыс дегеніміз?
84. 30 км биіктігінде іске асырылған ядролық жарылыс дегеніміз?
85. Жарық жағы су үстіне тиетін ядролық жарылыс дегеніміз?
86. Қылқындыру әсері ететін заттарға жатады (химиялық қару)?
87. Ұрыс толқыны адамға әсер етуінің салдарынан келесі дәрежелі зақымдар пайда болады?
88. Радиоактивті заттармен уланған аймақ, шартты түрде келесі зонаға бөлінеді?
89. Ядролық қаруға келесілер жатады?
90. Екінші дәрежелі сәулелену ауруынан оңалу келесі мерзімде болады?
91. Жарық импульсының көлеміне сәйкес күйіктер келесілерге бөлінеді?
92. Жаппай қырып-жою қаруларына жатады?
93. Химиялық талқандалу ошағы дегеніміз?

94. Биологиялық қаруға келесілер жатады?
95. Химиялық қаруға келесілер жатады?
96. Ядролық талқандалудың ошағы деп?
97. Биологиялық талқандалудың ошағы деп?
98. Ядролық қарудың талқандататын себепкер шарттары келесі?
99. Қуаттылығы бойынша ядролық қару-жарақтар шартты түрде бөлінеді?
100. Ғимараттар мен жабдықтарға жарық сәулесінің әсерінен жаппай өрт пайда болуы мүмкін. Жаппай өрт дегеніміз не?
101. Үшінші дәрежелі сәулелену ауруынан оңалу келесі мерзімде болады?
102. Химиялық қару бұл?
103. Жарықты сәулелену – бұл?
104. Өткір радиация- бұл?
105. Радиоктивті заттар, адамға неше жолмен әсер етеді?
106. Өткір радиация – ядролық жарылыс кезінде неше секундқа созылады?
107. Күйю сатысының неше дәрежесі болады?
108. Сәуле дозасы деп?
109. Электрлік импульс- бұл жарылыс кезіндегі электрлік және магниттік өрістер қанша уақыт ішінде болады ?
110. Дезинфекция дегеніміз не?
111. Дератизация дегеніміз не?
112. Ауыл шаруашылық малдарының жұқпалы аурулармен ауруы қалай аталады?
113. Индеттер мен малдың жұқпалы аурулары ТЖ қай түріне жатады?
114. Теріні іріңдететін уландратын заттарға келесілер жатады?
115. Индет ауруларын таралуын алдын-алу мақсаты бар, арнайы ұйымдастырылатын дәрігерлік бақылау мен шектеу шаралардың жүйесі дегеніміз?
116. Зақымдау сипатына қарай улы заттар келесі топтарға бөленеді?
117. Қасиетіне сәйкес, химиялық қару келесілерге бөлінеді?
118. Химиялық оқ-дәрімектердің жарылу барысында, келесі бұлттар пайда болады?
119. Қатты әсер ететін улы заттардан дем алу органдарының қорғауын келесілер қамтамасыз етеді?
120. Табиғатта кездесетін қауіпті және зиянды факторларды ата?
121. Адамға әсер етудің дәрежесіне сәйкес, жалпыұлық әсерлілерге, келесі ҚӘЕУЗ жатады?
122. Адамға әсер етудің дәрежесіне сәйкес, тұншықтыру мен нейротроптық әсері барларға, келесі ҚӘЕУЗ жатады?
123. Адамға әсер етудің дәрежесіне сәйкес, жүйке импульсының генерациясына, өткізу мен алып беру әсері барларға, келесі ҚӘЕУЗ жатады?

124. Жүйке-сал ауруын қоздырғыш әсерлі улы заттарға келесілер жатады?
125. Жалпы улылық әсерлі улы заттарға келесілер жатады?
126. Тұншықтыру әсерлі улы заттарға келесілер жатады?
127. Зарин, зоман, V типті заттар токсикалық әсерінің сипаттамасына сәйкес, қандай келесі топқа жатады?
128. Синильдік қышқыл, хлорциан әсерінің сипаттамасына сәйкес қандай келесі топқа жатады?
129. Фосген, токсикалық әсерінің сипаттамасына сәйкес қандай келесі топқа жатады?
130. ҚӘЕУЗ қандай түрде болады?
131. Өткір радиациядан уланудағы синдромына, адамға әсер ету дәрежесі неше топқа бөлінеді?
132. Хлорлы су деп?
133. Хлордың адам өмірі үшін неше мг/куб м және минут қауіпті?
134. Сынаптан уланудың клиникалық көрінісі неше сағаттан кейін білінеді?
135. Фосген ауадан неше есе ауыр?
136. Фосген жер бетінде қаншалықты уақыт сақталады?
137. Фосген сұйық кезінде судан неше есе ауыр?
138. Аммиакты су ертіндісі деп?
139. Аммиак ауа қысымында неше градуста қатады?
140. Аммиак қанша градуста сұйылады?
141. Хлор қанша атмосфералық қысым кезінде сұйыққа айналады?
142. Хлор ауадан шамамен неше есе аур?
143. Адамға фосген буларымен зақымданғандағы айқын көрінісі?
144. Күкіртті ангидрит бір су көлемінде қанша көлемді күкіртті ангидритті құрайды?
145. Күкіртті ангидрит қандай затпен әрекеттескенде күкіртті қышқыл түзіледі?
146. Күкіртті ангидриті неше ___мг/куб м –ден артық шоғырланғанда өсімдіктерге зиянды әсер етеді?
147. ҚӘЕУЗ – тан уланған жағдайда жасанды тыныс алдыруға болмайды?
148. Сәуленің мөлшері немен анықталады?
149. Радиоактивті сәулеленулерді анықтау мен өлшеу үшін келесі әдістер пайдалынады?
150. Дозиметриялық аспап арнауына сәйкес келесі негізгі екі топқа бөлінеді?
151. Химиялық барлау аспаптарына келесілерді жатқызамыз?
152. Радиоактивті сәулелер деп?
153. Адамдардың және жануарлардың радиоактивті сәулеленуден қандай жолмен зақымданады?
154. Радиоактивті сәулелену типіне негізгі неше түрі болады?
155. Альфа бөлшектері дегеніміз бұл?

156. Альфа ионының үлесі – ауадағы қаншаға жуық жұп ионды құрайды?
157. Альфа жолының ұзындығы ауада, сұйық және қатты аумақта неше см-ге сақталады?
158. Бета бөлшектер – бұл?
159. Бета ионизация үлесі орта есеппен алғанда қанша жұп ионды құрайды?
160. Ауадағы жоғарғы энергияның бета қозғалысы неше метрге жетеді?
161. Нейтрондық сәулелену олардың таралу жылдамдығы неше км/сағ?
162. Радиация деңгейін өлшеу неше метр биіктікте жүргізіледі?
163. ДП —5В ұзақ жұмыс кезінде әрбір неше минуттан кейін прибор жұмысының режимін тексеру қажет?
164. Зақымданған объектіде бета-сәулеленуін анықтау үшін зонд экранын қандай жағдайына қою қажет?
165. Радиациялық ахуал деп?
166. Адамдар сыйымдылығы санына сәйкес баспаналар келесі түрлерге бөлінеді?
167. Халықты қорғау құралдарының жай түрлеріне келесілерді жатқызамыз?
168. Әрекеттік қағидасына сәйкес тұмылдырықтар келесілерге бөлінеді?
169. Жағдайға байланысты, тұмылдырықты келесі жаймен тасылады?
170. Дем алу органдарын қорғау құралдарының жай түрлеріне келесілер жатады?
171. Теріні қорғайтын оқшаулау құралдарына келесілерді жатқызамыз?
172. Теріні қорғайтын химиялық қорғаныс құралдарына келесілерді жатқызамыз?
173. Қорғау қолғабы екі түрлі болады, олар келесілер?
174. Арнайы қорғау киіміне келесілер жатады?
- 175. “Әуе дабылы” белгілі бойынша қандай күйде?**
176. “Радиация қаупі”, “Химиялық дабыл”, “Газ!” бұйрығымен қандай күйде?
177. Шлем-маска (маска) жарамсыз, болымсыз жыртылған болса?
178. АКУЗ мол шоғырлануында, сондай-ақ оттегі жеткіліксіз болған жағдайда қандай газтұмылдырықтарды пайдалануға болады?
179. ИП-46 және ИП-5 газтұмылдырықтарының көмегімен су астында неше метр тереңдікте жұмыс істеуге мүмкіндік береді?
- 180. Регенеративті патрондағы оттегі қоры оқшаулаушы газтұмылдырықта ауыр дене жүктемелерінде қанша уақыт жұмыс жасауға мүмкіндік береді?**
- 181. Регенеративті патрондағы оттегі қоры оқшаулаушы газтұмылдырықта орташада жүктемелерінде қанша уақыт жұмыс жасауға мүмкіндік береді?**

182.Регенеративті патрондағы оттегі қоры оқшаулаушы газтұмылдырықта жеңіл немесе тыныштық күйінде қанша уақыт жұмыс жасауға мүмкіндік береді?

183.Қорғаныш комбинезон (костюм) маскасы басқа заттарымен қоса алғанда неше килограмды құрайды?

184.Жеңіл қорғаныш костюм массасы шамамен қанша?

185.Р-2 респираторында неше дем алу және дем шығару клапандары бар?

186.Жалпы әскери қорғау жинағына келесі жатады?

187.Жеңіл қорғау киімі келесіге жатады?

188.Сүзгіш тұмылдырығы келесіге жатады?

189.Сүйек туралы ілім қалай аталады?

190.Буындардың құрылысын зерттейтін ілім қалай аталады ?

191.Сүйек майы нешеге бөлінеді және түсі қандай?

192.Денедегі сүйектердің жалпы саны қанша?

193.Қаңқаның адам денесі үшін қандай қызмет атқарады?

194.Адам қаңқасы негізгі неше бөліктен тұрады?

195.Қолдың қаңқасы неше бөліктен тұрады?

196.Денедегі қажетті заттардың қан арқылы тасымалдануы қалай аталады?

197.Балаларда ең көп кездесетін зақымдануды ата?

198.Жарақаттану деп?

199.Жара инфекциясы деп?

200.Асептика деген ол?

201.Ауа жоқ кезде дамитын микробтардың жарада көбеюі қалай аталады?

202.Иықтағы күре тамырлардың қанын тоқтату үшін?

203.Аяқтағы жараның аққан қанын тоқтату үшін?

204.Аяқ қолдан сорғалап аққан қанды тоқтатудың тәсілі?

205.Химиялық антисептика?

206.Механикалық антисептика?

207.Әрекеттік антисептика: (Физическая антисептика)?

208.Биологиялық антисептика?

209.Қозғалтпаудың (иммобилизацияның) негізгі тәртібі?

210.Сынулардың түрлері?

211.Терінің шоғырланған сілтімен (концентрированная щелочь) күйю барысында талқандалуы келесімен өңделеді?

212.Қабырғалар мен бұғана сынуда зақымданғандарды тасымалдау әдісі келесідей?

213.Химиялық құралдарды пайдалана отырып жарақаттың ішіндегі микробтарды жою?

214.Ашық жараларды (антисептика түрлері) заласыздандыратын заттар?

215.Зақымдардың алғашқы және кейінгі хирургиялық өңдеуі бұл?

216. Биологиялық құралдарды пайдалана отырып зақымдағы микробтарды жою, бұл?
217. Пайда болу амалына сәйкес зақымдар келесі түрлі болады?
218. Шеттері түзу, терең емес, қатты немесе бір қалыпты қан ағыспен сипатталатын зақымдар?
219. Шеттері түзу, терең, қатты немесе бір қалыпты қан ағыспен сипатталатын зақымдар?
220. Шеттері тар, терең, қатты немесе бір қалыпты қан ағыспен сипатталатын зақымдар?
221. Шеттері түзу емес, қан аз ағумен сипатталатын зақымдар?
222. Шеттері түзу емес, қан аз ағумен және аурумен сипатталатын зақымдар?
223. Жарақаттар келесі түрлі болады?
224. Зақымдар келесі түрлі болады?
225. Доғал немесе өткір заттан және инструменттен болған жарақаттар келесідей аталады?
226. Суық пен жылулық әрекеттерінен пайда болған жарақаттар келесідей аталады?
227. Сілтілер мен қышқылдардың әсерінен пайда болған жарақаттар келесідей аталады?
228. Бактериялар және олардың улы шығындарынан пайда болған жарақаттар келесідей аталады?
229. Буынның шығу белгілеріне?
230. Терінің қызаруы, ісуі, ауруы, қабынулық құбылыстары сияқты сипаттамалар қандай зақымға сәйкес?
231. Терінің қарқынды түрде қызаруы, ішінде мөлдір немесе бұлдыр сұйығы бар (қан плазмасы) ісуі қандай зақымға сәйкес?
232. Терінің барлық қабаттарын ала отырып терең кездемелердің өлуі, астында зақымданған немесе өлген кездемелер орналасқан тығыз жара (плотный струп) сияқты сипаттамалар қандай зақымға сәйкес?
233. Терінің, бұлшық еттердің, сүйектердің талқандалуы (обугливание) сияқты сипаттамалар қандай зақымға сәйкес?
234. Алкогольды уланулар келесімен сипатталады?
235. Қоршаған ахуалды есеп ету қабылетін сақтау, беттің қызаруы, тамырдың соғуының (пульстың) жиіленуі, жорығының орнықсыздығы сияқты сипаттамалар, мас болудың келесі дәрежесіне сәйкес?
236. Қозғалыс үйлесімдігінің бұзылуы, күлкілі сауықтан езулік халға дейін көңілдің анық тербелісі сияқты сипаттамалар мас болудың келесі дәрежесіне сәйкес?
237. Қалыпты қозғалу қабылетінің жоғалуы, жиіленген құсу, ауыр наркозды ұйқы, байқаусыздан зәрмен қийдың шығып кетуі сияқты сипаттамалар мас болудың келесі дәрежесіне сәйкес?
238. Жүйке жүйесі мен психикалық әс-әрекеттің, тиянақты қорқу сезімі мен қауіп-қатердің себебінен болған қозуы келесідей аталады?
239. Үсудің келесі ауырлық дәрежелері бар?

240. Күйіктердің келесі ауырлық дәрежелерін анықтайды?
241. Күйіктің 3-4 дәрежелі зақымғандарға?
242. 1 дәрежелі күйіктің белгілер келесі?
243. 2 дәрежелі күйіктің белгілері келесі?
244. 3 дәрежелі күйіктің белгілері келесі?
245. 4 дәрежелі күйіктің белгілері келесі?
246. Сілтінің әсерінен тері үстінде келесілер пайда болады?
247. Қышқылдардың әсерінен тері үстінде келесілер пайда болады?
248. Терінің қышқылмен талқандалуы барысында, күйікті келесімен өңдеу қажет?
249. Арнайы ұйымдастырылған медициналық қадағалау және шектеу шаралар жүйесінің негізгі мақсаты эпидемиялық аурулардың таралмауын ескертуі қалай аталады?
250. Ағзадағы қанның көлемі?
251. Лейкоциттер?
252. Қысқы уақытта артериялық тамырдан қан кетуді тоқтату үшін жгутті байлайды?
253. Жазғы уақытта артериялық тамырдан қан кетуді тоқтату үшін жгутті байлайды?
254. Өкпеге жасанды желдету кезінде неше рет ауа үрлеу қажет?
255. Жасанды тыныс алдыру және жүрекке массаж?
256. Жүрек-өкпелік жансақтаудың сәтті өту белгілері?
257. Грек сөзінен аударған, «эстезия сөзі» қандай мағананы түсіндіреді?
258. Денеден қанша литрдей қан кетсе өмірге қауіп төнеді?
259. Күре тамыр деп (қызметі)?
260. Паренхимотоздық қан ағысы ол?
261. Терминалды ахуалда неше кезең анықталады?
262. Аурудың санасы бар, бірақ шатысып қалған. Артериялық қысымы нөлге дейін түсіп, тамыр соққысы (пульс) жиіленіп көрінбейтін халға дейін жетеді, дем алу дәрежесі шала-шарпы, қиындалған, тері үсті бозғылт. Осы белгілер келесі халға тән?
263. Артериялық қысымы мен тамыр соққысы (пульс) анықталмайды, көз рефлекстері өшеді, дем алу үрдісі ауаны жұтуға айналады. Бұл белгілер келесі халға тән?
264. Дем алу мен жүрек әс-әрекеті жоқ, көз қарашығы үлкейген, тері үсті салқын, рефлексдер жоқ. Осы белгілер келесі халға тән?
265. Зақымданған адам сыртқы қоздырғыштардың әсерін сезбеу, келесідей аталады?
266. Қан ағудың басталған уақытының айырмашылығы?
267. Зақымданған адам сыртқы қоздырғыштардың әсерін сезе отырып, сөздерді нақты білдіре отырып, сұрақтарға дұрыс жауап беру, бұл келесідей аталады?
268. Есінен танған адамның міндетті түрде келесіні анықтау керек?
269. Дем алу қызметін анықтау үшін келесіні пайдалану қажет?

270. Жылдамдылығына сәйкес реанимациялық шаралар келесі топқа бөлінеді?
271. Батқан адамды судан алып шыққаннан кейін келесі іс-әрекет?
272. Есеңгіреудің (шоктың) клиникалық ауырлығына сәйкес келесі дәрежелер анықталады?
273. Есеңгіреуді емдеудегі бастапқы міндет?
274. Күн ұрысындағы алғашқы көмек?
275. Жүректің тура мес уқалауы бітеді, егер де?
276. Қан ағу келесілерге бөлінеді?
277. Артериалық қан ағуы – зақымданған артериадан қан ағу, келесімен сипатталады?
278. Қызылтамырлық(венозное) қан ағу сипатталады?
279. Қылтамырлық (капиллярное) қан ағу- зақымданған қылтамырдың қан ағуы сипаттамасы?
280. Артериалық қан ағуының тоқтатылуы?
281. Зардап шеккеннің мұрны жарақаттанған болса қандай әдіс қолданылады?
282. Жағымсыз ауыруды жою үшін неше тәсіл қолданылады?
283. Буынның шығуы неше түрі болып бөлінеді?
284. Сау адамдардың жүрегі соғады(пульс жиелігі)?
285. Кіші баспана сыйымдылығының көлемі қанша адамға арналған?
286. Орта баспана сыйымдылығының көлемі қанша адамға арналған?
287. Үлкен баспана сыйымдылығының көлемі қанша адамға арналған?
288. Адам организмі қанша пайыз сұйықтан тұрады?
289. Адам организмде қанша пайыз суды жоғалту өлімге әкеледі?
290. Күн сайын адам организмі қанша литр су жоғалтады?
291. Туберкулездің қоздырғышы қай жылы ашылған?
292. Белсенді туберкулезбен ауыратын 1 ауру 1 жыл ішінде шамамен неше адамға жұқтырады?
293. Қазіргі таңдағы туберкулезді анықтаудың тиімді әдістері?
294. Бруцеллезге диагностикалық тексеруді жылына неше рет жүргізу керек?
295. Грипп қандай типтерге бөлінеді ?
296. Егер адам тамақтан уланған болса, оған сүт беруге бола ма?
297. Шаянның шағуынан кейін улану неше тәулікке созылады?
298. Қарақұрттың шағуы неше тәулікке созылады?
299. 2008-2016 жылдарға арналған «Салауатты өмір салты» бағдарламасы қашан бекітілді?
300. Қазақстан Республикасының Қоғамдық тәртіпті қамтамасыз етуге азаматтардың қатысуы туралы Заңы?

Әдебиеттер тізімі

№	Автор, атауы	Жылы, басылым орны
---	--------------	--------------------

1. Нормативтік құқықтық актілер		
1	Қазақстан Республикасының Конституциясы.	1995. 30 тамыз.(өзгерту 23.03.2019 ж.)
2	Азаматтық қорғау туралы Қазақстан Республикасының Заңы	2014 жылғы 11 сәуірдегі № 188-V ҚРЗ
3	«Төтенше жағдай туралы» Қазақстан Республикасы	2003 жылғы 8 ақпандағы N 387 Заңы
4	Қазақстан Республикасы орталық атқарушы органдарының ведомстволары туралы.	20.11.2014 жылғы редакциясында Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2014 жылғы 14 тамыздағы № 933 қаулысы.
5	Қазақстан Республикасының «Халықтың радиациялық қауіпсіздігі туралы» Заңы.	N 219 1998 жылғы 23 сәуір.
6	Қазақстан Республикасының Ядролық авария жағдайындағы немесе радиациялық авария жағдайындағы көмек туралы конвенцияны ратификациялау туралы Заңы.	2010 жылғы 3 ақпандағы № 244-IV
7	Қазақстан Республикасының Бактериологиялық (биологиялық) және уытты қарулар жасауға, өндіруге және оның қорларын шоғырландыруға тыйым салу және оларды жою жөніндегі конвенцияны ратификациялау туралы Заңы//ЖК	2007 жылғы 7 мамырдағы N 245
8	Қазақстан Республикасының Қоғамдық тәртіпті қамтамасыз етуге азаматтардың қатысуы туралы Заңы//ЖК	2004 жылғы 9 шілдедегі N 590
2. Негізгі әдебиеттер		
9	Өмір-тіршілік қауіпсіздігі: Оқулық (қажетті мәтіндерді аударған және оқулықты құрастырған С.Арпабеков).-	Алматы, 2004, - 256 бет.
10	Төтенше жағдайлар және азаматтық қорғаныс жөніндегі материалдардың ақпараттық - әдістемелік жинағы. (3 (7) шығарылым	2001 ж. Алматы
11	"Тіршілік қауіпсіздігі" курсы бойынша жоғары оқу орындары студенттеріне арналған оқу құралы.	I кітап / ТЖ және АҚ Республикалық курстары.- Алматы, 2008.

12	"Тіршілік қауіпсіздігі" курсы бойынша жоғары оқу орындары студенттеріне арналған оқу құралы.	II кітап / ТЖ және АҚ Республикалық курстары.- Алматы, 2008
13	Тайжанов С. Өмір қауіпсіздігі негіздері: Жалпы білім беретін мектептер мен кәсіби білім беру орындарына арналған оқу-әдістемелік құрал.	Алматы, 2004, - 254 бет.
14	Н.Ж.Қожамжаров. Ф.Е.Бөрібай . Өмір қауіпсіздігі негіздері : Оқу құралы .	Қарағанды. 2015.-169 бет.
15	К.Охан, Ф.Е.Бөрібай. Өмір қауіпсіздігі: Оқу құралы.Қарағанды,	2019 жылғы.Қарағанды Академиясы
16	З.Д. Хайрулла, Д.З.Ахметов. Өмір қауіпсіздігі: Оқу құралы.Қарағанды,	2023 жылғы.Қарағанды Академиясы
3. Қосымша әдебиеттер		
16	Ө. Т. Мейірбеков., Т. П. Раимбердиев., Г. Ю. Башбенова «тіршілік қауіпсіздік негіздері»	Алматы қ, 2004.
17	Өмір қауіпсіздігі негіздері Е.А.Батешовтың және З.М.Шаукерованың	2017 жыл.
18	Дәрігерге дейінгі көмек әдістемелік ұсыным К.Охан және Б.Ж. Адеханов	Қарағанды қ, 2021 жыл.

ӨТАД кафедрасының отырысында талқыланды және мақұлданды.
Хаттама № _____ 2023 ж.

ӨТАД кафедрасының бпстығы
полиция подполковнигі

Ф.Е.Бөрібай